
[2019-80-RE](#)

Causa 2019-80-RE

(*Heras Colell c/ Principat d'Andorra*)

Número de registre 508-2019. Recurs d'empara

Sentència del 19 de maig del 2020

BOPA núm. 72, del 27 de maig del 2020

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 20 de novembre del 2019, per la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 31 d'octubre del 2019, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a l'accés a la justícia, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li la sentència objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a la vulneració "*per tal que el M.I. Tribunal Superior de Justícia dicti una resolució, salvaguardant el dret a la jurisdicció de la Sra. Heras*" pronunciant-se sobre l'abast de l'article 7.4 del Codi penal i, d'acord amb l'article 83 d'aquest mateix Codi, sobre la fixació del moment de la interrupció del termini de prescripció;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 21 de gener del 2020 que va admetre a tràmit, amb efectes suspensius, el recurs d'empara 2019-80-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 10 de febrer del 2020, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Atesa la situació excepcional derivada de l'emergència sanitària causada per la pandèmia de SARS-CoV-2 que va dur al començament del confinament, aquesta resolució es dicta en data d'avui, tot i que el seu examen estava previst per a la reunió del Ple fixada pel 16 de març del 2020, la qual va haver de ser anul·lada;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 7 de maig del 2019, el Tribunal de Corts va dictar una sentència mitjançant la qual absolia la Sra. Concepció Heras Colell del delictes major continuat de blanqueig de diners i valors provinents del tràfic de drogues amb habitualitat a causa de la prescripció del delictes.

1.2. El Ministeri Fiscal va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència, i, el 31 d'octubre del 2019, la Sala Penal va dictar una sentència en què acordava estimar aquest recurs, revocar la sentència de la primera instància pel que feia a la qüestió prèvia de la prescripció i retornar les actuacions davant el Tribunal de Corts a efectes de la celebració de la vista oral.

1.3. El 20 de novembre del 2019, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 31 d'octubre del 2019, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a l'accés a la justícia, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica de la recurrent

- En primer terme, la part recurrent articula un motiu fonamentat sobre la vulneració del dret a la jurisdicció de l'article 10 de la Constitució. Assenyala que la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia ha dictat una resolució judicial en què no es pronuncia en relació amb la interpretació que el Tribunal de Corts havia efectuat de l'article 7.4 del Codi penal.

Entén, per tant, que el veritable objecte de discussió per veure si s'ha produït o no la prescripció és l'aplicació de l'article 7.4 esmentat del Codi penal, tal com aquesta part va defensar en la contesta a l'apel·lació. Es tracta d'una incongruència omissiva, que descarta per silenci la seva tesi i la del Tribunal de Corts.

- En segon terme, considera que s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a la defensa, en considerar que s'interromp la prescripció des del moment en què es va decretar el control dels seus comptes mitjançant l'aute del 18 d'octubre del 2006. Assevera que aquesta és la interpretació de l'article 83 del Codi penal més perjudicial per a ella. Sosté que segons aquest article la interrupció de la prescripció opera, pels delictes majors i menors, a partir de l'aute de processament, mentre que per a les contravencions penals actua des de que el procediment s'adreça contra el culpable.

Afegeix que tampoc es pot interpretar l'article 83 esmentat de manera que les investigacions anteriors a la seva citació per declarar puguin interrompre la prescripció, ja que es vulneraria greument el dret a la defensa i suposaria una mena de secret sumarial.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li la sentència objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a la vulneració "*per tal que el M.I. Tribunal Superior de Justícia dicti una resolució, salvaguardant el dret a la jurisdicció de la Sra. Heras*" pronunciant-se sobre l'abast de l'article 7.4 del Codi penal i, d'acord amb l'article 83 d'aquest mateix Codi, sobre la fixació del moment de la interrupció del termini de prescripció.

2.2. Argumentació jurídica de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal motiva la revocació de la sentència del Tribunal de Corts en la consideració que si s'ha de tenir en compte que el dret aplicable és el Codi penal en el moment dels fets, com així ho considerava també el Tribunal de Corts, aleshores cal qualificar prèviament els fets per tal de determinar la prescripció.

Des d'aquesta òptica, sosté que, sense anticipar l'apreciació del fons, semblaria existir un ànim de lucre, de manera que seria aplicable l'article 146 del Codi penal (blanqueig qualificat) amb una prescripció de 15 anys i no de 6.

- Descarta la interpretació restrictiva de l'article 83 del Codi penal, proposada per la recurrent en empara, perquè la llei no distingeix i el seu redactat és clar, de forma que no precisa d'interpretació.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal afirma que, segons reiterada jurisprudència constitucional, la concurrència de la prescripció és una qüestió de legalitat i, per tant, pertany a la jurisdicció ordinària. I aquest Tribunal, en l'aute del 7 de setembre del 2016, recaigut en la causa 2016-20-RE, ja va resoldre aquesta qüestió plantejada per aquesta mateixa recurrent.

- En segon terme, sustenta que la selecció, la interpretació i l'aplicació de les normes processals per examinar si s'ha produït la prescripció és lògica i raonable. Exposa que si s'aplica el Codi penal de l'any 2005, el termini de prescripció seria de 10 anys i el delictes no hauria prescrit, mentre que amb el Codi penal de 1990, com que el delictes, qualificat provisionalment, seria de blanqueig agreujat, la seva prescripció seria de 15 anys i, per tant, aquest lapse de temps tampoc s'hauria escolat.

- La recurrent manifesta que no pretén una aplicació retroactiva de les normes de la prescripció, sinó una aplicació retroactiva de la tipificació del nou Codi penal del 2005, i això està vetat per la disposició transitòria primera d'aquest Codi penal.

L'article 7.4 del Codi penal no és aplicable en aquest cas i per això la Sala Penal no l'ha valorat dins de la selecció i de l'aplicació de les normes. Tot i així, manté que si aquest article fos aplicable, la conclusió obtinguda seria la mateixa.

- Quant a la incongruència omissiva, s'ha de recordar que, d'acord amb la jurisprudència del Tribunal Constitucional, cal contestar les pretensions de les parts i no tots els seus arguments. Per tant, com que la pretensió era la prescripció, s'ha de concloure que aquesta ha estat resolta de manera motivada.

- Pel que es refereix a la interpretació de l'article 83 del Codi penal, relativa a la interrupció de la prescripció, es tracta d'una matèria reservada a la jurisdicció ordinària i, en tot cas, la interpretació efectuada és lògica i raonable.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. La qüestió que és objecte de debat constitucional rau en decidir si s'han vulnerat els drets a la jurisdicció i a un procés degut en dos vessants diferents: un, l'absència de pronunciament sobre l'al·legació relativa a l'article 7.4 del Codi penal del 2005, que va fonamentar la sentència del Tribunal de Corts; i, dos, si la interpretació de l'article 83 d'aquest mateix Codi, relativa a la interrupció de la prescripció efectuada per la jurisdicció ordinària és il·lògica o no raonable.

3.3. Respecte de l'absència de pronunciament sobre l'al·legació de l'article 7.4 esmentat del Codi penal del 2005, continguda en l'escrit de contesta al recurs d'apel·lació, com a incongruència omissiva que es denuncia, aquest Tribunal Constitucional ha d'efectuar les consideracions següents: la jurisprudència d'aquest Tribunal ha afirmat, des de les seves primeres resolucions, que les sentències incompletes no són conformes al dret a la jurisdicció, establert a l'article 10 de la Constitució, i que cal pronunciar-se sobre totes les pretensions introduïdes (veg. la sentència del 13 de març de 1997, recaiguda en la causa 96-9-RE). I, en relació amb la incongruència omissiva s'ha posat de relleu que la comprovació del defecte d'incongruència s'efectua entre allò que se sol·licita a la jurisdicció *-petitum-* i allò que es decideix *-part decisòria-* (veg. l'auto del 7 de setembre del 2016, recaigut en la causa 2016-12-RE). En altres termes, la congruència requereix acomodar les pretensions amb allò que es decideix i no amb els arguments adduïts per les parts, ja que aquests poden ser refusats de manera explícita o tàcita.

3.4. En el cas que ens ocupa, la pretensió de la part recurrent era l'existència de la prescripció de l'acció penal, ja formulada en el seu escrit de qualificació provisional.

El Tribunal de Corts (considerant primer) va afirmar que l'article 7.4 del Codi penal del 2005 conté una excepció al principi de l'aplicació en la seva globalitat d'un o altre Codi, és a dir, del Codi penal de 1990 o del Codi penal del 2005, i que per tant s'ha d'aplicar el termini de 6 anys, segons el Codi penal de 1990, vigent quan es van produir els fets investigats.

En l'escrit d'oposició al recurs d'apel·lació del Ministeri Fiscal, la recurrent en empara entén que aquest centra el seu recurs, de manera errònia, en l'aplicació temporal de la llei penal i que aquesta s'ha d'aplicar en la seva integritat, però obvia l'aplicació de l'article 7.4 del Codi penal com un cas especial per les normes sobre la prescripció. I va emprar els mateixos arguments en la vista del 23 de setembre del 2019 davant la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

La Sala Penal, en la sentència del 31 d'octubre del 2019, va recollir les al·legacions de la part recurrent en empara (veg. el resultant IV), i en el considerant II va argumentar que si s'aplicava el Codi penal de 1990, com feia el Tribunal de Corts, la determinació de la prescripció exigia atendre a la qualificació prèvia dels fets, i en aquest cas, no es podien conceptualitzar com un delictes de blanqueig

ordinari, sinó qualificat, per la qual cosa la prescripció no era de 6 anys, sinó de 15.

3.5. De les consideracions anteriors, es desprèn que la denúncia de la incongruència omissiva no pot prosperar. En efecte, l'objecte del recurs d'apel·lació consistia en determinar si els fets estaven o no prescrits i, malgrat els arguments jurídics oposats de les parts, la Sala Penal va resoldre explícitament la qüestió de la prescripció amb un altre criteri que el del Tribunal de Corts i va ordenar la revocació de la sentència considerant que no s'apreciava la prescripció i que calia retornar les actuacions als efectes de la celebració de la vista oral.

Així, és evident que existeix una clara acomodació entre allò que era objecte de debat i allò que es va resoldre, sense que la manca de tractament exprés d'arguments introduïts per la recurrent en empara, aleshores part recorreguda, viciï la resolució judicial, ja que aquesta es pronuncia clarament respecte de la pretensió objecte de debat i refusa l'aplicació del mateix termini de prescripció de 6 anys, atesa la qualificació prèvia dels fets que no es poden considerar propis d'un delictes de blanqueig ordinari.

Per consegüent, aquest primer motiu ha de decaure.

3.6. Respecte del segon motiu del recurs d'empara, consistent en la vulneració del dret a la defensa, per haver-se considerat que la interrupció de la prescripció operava, en el cas concret, a partir del moment en què es va decretar el control dels comptes de la recurrent, s'ha de precisar que la doctrina consolidada d'aquest Tribunal relativa a la selecció i a l'aplicació del dret és que aquestes corresponen als òrgans judicials d'instància i que el control de constitucionalitat resta limitat a aquells supòsits en els quals es pugui apreciar que aquesta selecció o aplicació ha estat contrària a la lògica o a la raó (veg. l'aute del 14 de maig del 2019, recaigut en la causa 2019-26-RE o l'aute del 17 de juny del 2019, recaigut en la causa 2019-39-RE).

Així doncs, l'objecte del recurs en relació amb aquest punt rau en determinar si s'ha apreciat adequadament o no la interrupció de la prescripció, de conformitat amb allò que estableix l'article 83 del Codi penal. I, des d'aquesta òptica, s'ha d'insistir en què l'apreciació de la prescripció d'un delictes, del temps transcorregut o dels actes interruptius correspon a la jurisdicció ordinària (veg. l'aute del 7 de setembre del 2016, recaigut en la causa 2016-20-RE).

Si ara s'examina la interpretació realitzada, tant pel Tribunal de Corts com per la Sala Penal, en relació amb els actes d'interrupció de la prescripció resulta que, de conformitat amb les disposicions de l'article 83 del Codi penal, es considera que aquesta opera amb el processament de l'imputat, quan el procediment es dirigeix contra el culpable i per qualsevol acte posterior del procediment, i, en aquest cas, es considera que el control dels comptes bancaris de les societats de les quals era titular la recurrent posseïa un clar caire incriminadori i, per tant, tenia eficàcia interruptiva.

Aquesta interpretació que s'acaba d'exposar no es pot titllar de contrària a la lògica o a la raó, sinó que en tractar-se d'una actuació processal adreçada contra la investigada per un eventual delictes de blanqueig, d'una tal importància com per justificar un control de comptes corrents societaris, aquesta podia ser entesa com una hipòtesi d'interrupció de la prescripció conforme a una tasca hermenèutica racional i lògica.

L'argumentari anterior justifica el refús del segon motiu del recurs d'empara i amb ell la desestimació de la seva totalitat.

3.7. L'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional estableix com a criteri general que

la desestimació del recurs s'ha de traduir en la imposició de les costes processals a la part recurrent. No obstant això, aquest criteri general ha de cedir en aquells casos en què concorren circumstàncies específiques que justifiquen el desplaçament del criteri del venciment objectiu.

En aquest cas, la diferent hermenèutica legal per part del Tribunal de Corts i del Tribunal Superior de Justícia, que va dur a l'absolució de la recurrent en la primera instància derivada de la confluència de dues normes penals a aplicar en funció dels criteris del dret intertemporal i de l'aplicació de la normativa més favorable al reu, justifica la no imposició de les costes, malgrat la desestimació del recurs.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara 2019-80-RE interposat per la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell contra la sentència del 31 d'octubre del 2019, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
2. No efectuar la imposició de les costes processals derivada de la desestimació del recurs d'empara.
3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 19 de maig del 2020.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Jean-Yves Caullet
Magistrat

